

GESEK årsmøde 22. maj 2023

Kære alle sammen

Komitéen for Grøn Energi og Sektorkobling har nu eksisteret i knapt syv måneder, og vi er i gang med vores andet årsmøde.

Slide: GESEK logo

I løbet af den korte tid er vi allerede blevet udmattede af at sige det lange navn så mange gange – så den mere mundrette forkortelse GESEK har nu indfundet sig i vores sprogbrug. Og således også i min i det følgende.

Selv om det altså ikke er et helt år siden, at vi mødtes sidst, synes jeg allerede, at der er nok at berette om. Der er sket meget på GESEK's spilleplade – både indenfor og udenfor vores kreds.

Hastværk er IKKE lastværk

Den grønne omstilling af energisektoren er ikke bremsat op. Tvært imod er der sat endnu mere fart i det grønne energitog, efter at regeringen netop har fremrykket tidspunktet for, hvornår Danmark skal være klimaneutralt – nu hedder målet 2045 i stedet for 2050, som det var tidligere.

I denne forbindelse tænker jeg absolut ikke, at hastværk er lastværk. Det kan kun gå for langsomt med at få omstillet energisektoren til klimaneutralitet.

Men hastværket øger selvfølgelig kravene og risikoen for at miste overblikket i farten. Det sidste skal vi forebygge, og det er ikke mindst her, at GESEK kommer ind i billedet.

For GESEK er jo etableret med henblik på at lave et sydjysk erhvervsfyrtårn, der kan rage op i højden og ses på lang afstand. Og et fyrtårns funktion er

netop at guide og skabe overblik, så ingen går på grund eller forliser, men tvært imod når så sikkert og hurtigt frem til målet som muligt. Det er den opgave, vi har taget på os i Sydjylland i forhold til omstillingen af energisektoren.

Vores mission handler om at få de sydjyske virksomheder og kommuner helt frem i førerfeltet i forhold til den grønne energi – til gavn for beskæftigelse, udvikling og økonomi i hele vores land.

Og hvordan går det så med det?

Fase I bevilling

Grundlaget for de hidtidige aktiviteter i GESEK er den bevilling, vi fik fra Danmarks Erhvervsfremmebestyrelse sidste forår på 105 mio. kr.

Hovedparten – ca. 89 mio. kr – gik til at etablere en portefølje af test og demonstrationsprojekter med Energy Cluster Denmark som lead og projektbærende organisation.

De øvrige ca. 16 mio. blev bevilget til aktiviteter, der skal tiltrække arbejdskraft til de sydjyske energi-virksomheder og til kompetenceudvikling. Denne del af bevillingen administreres af Work-Live-Stay, som er vores vært her i dag.

Midlerne kom fra EU's genopretningspulje efter Corona, REACT. Det betød, at der var en meget stram tidsbinding på midlerne, som gør, at de skal være anvendt senest 1. september 2023. Projektperioden for fase I har derfor kun været på et år.

Det er selvfølgelig kun nok til at tage de første spadestik og ikke tilstrækkeligt til at realisere et fyrtårn med vores ambitionsniveau. Derfor har vi siden sidst

også været optaget af, hvordan vi sikrer en mere langsigtet økonomi som fundament for fyrtårnet. Mere om det senere.

Test og demonstration

Her ser vi et overblik over de projekter, der blev igangsat for de 89 mio. i fase I – og over de virksomheder, videnspartnere og organisationer, der har deltaget. Porteføljen spænder bredt fra forskellige forstudier over softwareudvikling og *digital twins* til investeringer i materiel og løsninger indenfor feltet grøn energi og sektorkobling.

Den korte projektperiode har været en udfordring i stort set alle projekter, men det ser ud til, at vi kommer i mål med det hele, takket være alle de dygtige involverede og ikke mindst Energy Cluster Denmark, som har faciliteret det samlede forløb og har hjulpet med at finde konstruktive løsninger, der hvor der ind imellem er opstået uforudsete spørgsmål.

Undtagelsen er det, der har været projekt #1 ud af de 13 projekter, nemlig etableringen af et nationalt center for grøn energi og sektorkobling.

Nationalt center for grøn energi og sektorkobling

Det er vi ikke i mål med.

Opgaven blev fra starten lagt i hænderne på Aalborg Universitet og SDU i fællesskab. Men de har i løbet af foråret meddelt, at de ikke er i stand til at etablere et fælles center på tværs af de to universiteter.

Det har vi i Styregruppen taget ad notam og har nu bedt vore projektdirektør om at nedsætte en taskforce, der skal afsøge mulighederne for at etablere centret udenfor universiteternes struktur, men naturligvis med dem som vigtige partnere sammen med andre eventuelle vidensaktører.

I samme bevægelse har vi i styregruppen vedtaget en fremadrettet tilgang til centret, som i højere grad definerer det som et videnscenter – stadig med et tværgående fokus på grøn energi og sektorkobling, men med vægt på konsolidering af data og viden og – ikke mindst – formidlingen heraf frem for forskning i traditionel forstand.

Hermed kan centret og fyrtårnet bidrage til at forenkle, effektivisere og fremskynde omstillingsprocessen – ikke bare i Sydjylland, men også på et bredere samfundsniveau. Det er der brug for.

Arbejdskraft og kompetenceudvikling

Som nævnt har Work-Live-Stay også administreret en bevilling på ca. 16 mio. kr. til aktiviteter omkring arbejdskraft og kompetenceudvikling.

Indsatserne har haft fire hovedspor:

- Få flere højtuddannede til at vælge en grøn karrierevej
- Tiltrække og fastholde flere elever på erhvervsskolerne
- Styrke opkvalificering af arbejdskraft i virksomhederne
- Tiltrække international arbejdskraft

Som fælles kommunikationsplatform for disse aktiviteter er der udviklet en brandposition omkring sloganet 'Part of a Bright future'.

Også her er den korte projektperiode en udfordring, idet de fire fokuspunkter kræver vedvarende og langsigtede indsatser, der rækker langt ud over perioden på et år.

Eksempel: Flere unge på erhvervsskoler

Her er et eksempel på den konkrete indsats i vores arbejdsmarkedsspor. Faglærte og ufaglærte specialister er afgørende for den grønne omstilling af energisektoren, men desværre vanskelige at rekruttere for virksomhederne. Det bliver endnu sværere i fremtiden, hvis vi ikke får øget optaget på erhvervsuddannelserne.

Med Udviklingsråd Sønderjylland som lead har vi udviklet en række aktiviteter og materialer, som skal gøre op med de ofte stereotype opfattelser af, hvad en håndværksmæssig karrierevej er, og hvad den kan føre til. Mange ser desværre håndværksvejen som et skridt imod afvikling af mulighederne senere i livet, hvilket ikke kan være mere forkert. Der er rent faktisk kæmpestore karrieremæssige udviklingsmuligheder i at kunne et håndværk.

Under overskriften 'Fremtidens grønne helte' er der derfor udviklet en række kommunikationsmaterialer – bl.a. videoer, plakater og foldere – og afholdt en række arrangementer for at få de unge og deres forældre i tale om karrierevalg. Et ambassadørkoncept, hvor erhvervsskolerne potentialer tales op af rollemodeller for de unge, er ligeledes under etablering.

Igen: Enkle og samtlende initiativer, der potentielt kan gøre en forskel. Men som selvfølgelig også har brug at blive foldet ud over mere end et år for at have en afgørende impact.

Eksempel: Udnyttelse af overskudsvarme på PtX anlæg i Kassø

Lad mig også give jer et eksempel på de test og demonstrationsprojekter, vi har sat i søen i fase I.

Nordeuropeas største solcelleanlæg ligger i dag i Kassø ved Aabenraa med en kapacitet på 300 Mw. Snart huser samme kompleks også verdens største produktionsanlæg til e-metanol. For i tirsdags tog European Energy, som er ejeren, officielt det første spadestik til byggeriet af det PtX anlæg, som skal fremstille metanol. Det ventes klar til drift straks i det nye år.

Et af demonstrationsprojekterne i fyrtårnets fase I har været at etablere en løsning, så overskudsvarmen fra anlægget kan udnyttes af det lokale fjernvarmeselskab.

Vi har sikret et tilskud på knap 20 mio. kr. til indkøb af varmepumper og varmevekslere, der gør løsningen mulig. Sektorkobling i praksis og en case, der kan give os vigtige erfaringer at bygge videre på i andre sammenhænge.

Konklusion på år 1

Konklusionen på fase I – eller år I – må være, at vi er kommet i gang, har fået startet et godt samarbejde op og har fået lagt sporene ud til en langvarende indsats med perspektiver.

Man kan sige, at vi er nået til det stade, hvor vi har defineret byggestenene til vores fyrtårn, men de ligger stadig spredt ud på jorden uden at være sat sammen. Vi mangler med andre ord stadig højde på byggeriet.

Det illustreres af, at Center Danmark har ydet en fin indsats med at bygge data op fra de tolv test og demonstrationsprojekter og også aktiviteterne omkring arbejdskraft og kompetenceudvikling. Men vi har endnu ingen aktiviteter, hvor vi bruger disse data til at udvikle analyser og ny viden. Det er et naturligt næste skridt, der ikke mindst afhænger af, at vi kan komme videre med det skitserede videnscenter.

Prioriteter for kommende år

Foruden etableringen af centret kan jeg pege på tre vigtige sigtepunkter, som vi også har fat i for den videre udvikling af fyrtårnet:

- Tættere involvering af komitéens medlemmer
- Igangsættelse af partnerskab med regeringen
- Udvikling af det økonomiske fundament

Fyrtårnet er først og fremmest til for virksomhederne. Og heldigvis har vi i den første fase af arbejdet oplevet et supergodt buy-in herfra.

Men én af de udfordringer, vi kigger ind i nu er, hvordan vi kan få involveret virksomhederne tættere i Komitéarbejdet, så vi sikrer, at vi skaber den værdi, som virksomhederne efterspørger, og at vi hele tiden udvikler vores tilbud i forhold til virksomhedernes behov.

Foreløbigt har vi defineret tre arbejdsspør for Komitéarbejdet, nemlig Innovation og teknik, arbejdskraft og kompetenceudvikling og interessevaretagelse.

Ifølge vedtægterne skal der være et fagudvalg knyttet til hvert arbejdsspør med en formand og faste, udpegede medlemmer. Denne arbejdsform er nu prøvet af, især i forhold til arbejdsspør 1.

Vores evaluering har handlet om, at vi godt kunne tænke os noget mere involvering i bredden af medlemsvirksomhederne. Og samtidig har opfattelsen været, at fagudvalget har resulteret i dobbelte beslutningsgange, da f.eks. projektansøgninger også skal godkendes i Styregruppen.

Det er baggrunden for, at vi i dag under dagsordenens punkt 4 foreslår en simplere organisering af arbejdssporene og indfører en arbejdsform uden fagudvalg som mellemed imellem de projektbærende organisationer, GESEK-sekretariatet og Styregruppen.

I stedet foreslår vi, at der i hvert arbejdsspor bliver afholdt et antal åbne medlemsmøder, hvor virksomhederne og andre interesserede kan deltage og aflevere sine input til de aktiviteter, der bliver sat i søen i hvert arbejdsspor.

Partnerskabet med regeringen

Vi færdiggjorde sidste år i september en fælles partnerskabsaftale med den danske regering. Den indeholdt fem sigtelinjer for den videre udvikling af fyrtårnet.

Umiddelbart herefter blev der udskrevet folketingsvalg, og den nye regering blev som bekendt først præsenteret i midten af december.

Siden har vi fornemmet, at den nye regering har skullet finde sine ben at stå på, og der har heller ikke i løbet af foråret været interesse fra regeringens side i at tage tråden op. Heller ikke i forbindelse med det Grønne Marienborgmøde i april fandt regeringen anledning til at række ud eller involvere det igangsatte energi-fyrtårn.

Dog sigtes der nu mod et partnerskabsmøde til august – et helt år efter, at aftalen blev skrevet. Og fra regeringens side er der blevet efterspurgt input hertil, så dialogen er så småt ved at komme op i gear. Vi håber, det er et tegn på, at vi kan få regeringens øjne og ører op for den håndsækning, der er behov for, for at vi for alvor kan begynde at få højde på vores fyrtårn. Og det handler ikke mindst om økonomi.

Økonomisk

Lad mig derfor give jer et overblik over den økonomi, som der indtil nu er omkring GESEK og fyrtårnet.

Overordnet har vi på indtægtssiden den bevilling fra fase I, som jeg nævnte tidligere. Det er midler, som administreres af henholdsvis Energy Cluster Denmark med 89 mio. kr. og Work-Live-Stay med 16 mio. Hovedparten fordeles til de projektaktiviteter, der danner grundlag for bevillingen, mens en mindre del er afsat til den praktiske håndtering i de to organisationer.

Ansættelsen af Nikolaj Stig Nielsen som projektdirektør har været mulig ved at bruge en del af det afsatte håndteringsfee fra de 89 mio. samtidig med at Erhvervshus Sydjylland også betaler en mindre del af lønnen ud af sit driftsbudget. Der er tale om en projektansættelse, der udløber samtidig med fase I bevillingen til september.

Energy Cluster Denmark har desuden bidraget med et beløb på 300.000 kr. til driften af GESEK i 2022, og det beløb er overført til indeværende år.

Så GESEK regnskabet for 2022 er enkelt: Indtægt på 300.000 kr. og nul i udgift.

Udvikling af økonomien (inkl budget på slide)

Med hensyn til det fremadrettede årsbudget så har vi i formandskabet sammen med projektdirektøren lagt et ambitionsniveau på godt 4 mio. Det vil være nok til at oppebære et sekretariat på 4 medarbejdere.

Det må vi erkende, at vi er et stykke fra at nå i mål med, selv om vi er godt på vej i forhold til fremadrettet. Men det arbejder vi målrettet videre med.

Med hensyn til den fremadrettede udvikling af GESEK og muligheden for fortsat at have tilknyttet ressourcer til at drive projektet, er vi afhængig af, at nye indtægtskilder kan etableres.

Væsentlige kræfter har i løbet af foråret har været lagt i at skrive ansøgninger. Men vi har også brug for bidrag fra kommuner og andre projektpartnere samt bidrag fra private virksomheder.

Bidrag fra private fonde er desuden en mulighed, som også skal afsøges.

Jeg vil nu gennemgå de aktiviteter, vi har i gang i forhold til at skaffe yderligere projektmidler.

Fase II ansøgning

Lige før jul annoncerede Danmarks Erhvervsfremmebestyrelse en ansøgningsrunde på midler til de otte fyrtårne på i alt 290 mio. kr.

Fra fyrtårn syd blev der ved deadline 7. marts afleveret i alt fire ansøgninger på et samlet beløb på 57 mio. kr. To ansøgninger fra Work-Live-Stay på forlængelse af aktiviteterne omkring arbejdskraft og kompetenceudvikling, en ansøgning fra Energy Cluster Denmark til yderligere 9 test- og demonstrationsprojekter samt en fra Erhvervshus Sydjylland til rådgivning af SMV'er omkring at blive leverandør til eller eksportør af grønne energiløsninger.

Svaret på denne ansøgning ventes midt i juni. Afhængigt af svaret på ansøgningerne vil der evt. kunne stykkes en forlængelse af GESEK projektdirektøren sammen ud fra samme model som i fase I.

Hydrogen Valley ansøgning

GESEK er desuden en del af et konsortium, dannet sammen med Energy Cluster Denmark og Triangle Energy Alliance og det syddanske EU kontor i januar med det formål at udarbejde en ansøgning til EU-Kommissionen om at etablere en såkaldt Hydrogen Valley med udgangspunkt i Syddjylland. Formålet er at positionere vores geografi som et fyrtårn indenfor brint-teknologi og PtX på europæisk niveau.

Ansøgningen omfatter i alt 27 partnere i Danmark, i Tyskland, Holland, Storbritannien og Baltikum. Den blev indsendt 18 april, og svaret fra Kommissionen ventes henover sommeren.

I tilfælde af positivt svar vil der tilfalde GESEK et budget på ca. 6,8 mio. kr. i perioden 2024-'29 bl.a. til aktiviteter i forbindelse med stakeholderinvolvering, strategiudvikling og kommunikation.

I alt har Kommissionen modtaget 8 ansøgninger, og der ventes kun at falde 1 bevilling.

FRO ansøgning

Den sidste ansøgningsaktivitet, jeg vil nævne er Fonden For Retfærdig omstilling – eller FRO, som det forkortes.

Igen er der tale om EU midler, som Erhvervsstyrelsen har ansvaret for at fordele. De har nedsat et særligt fordelingsudvalg, hvortil Esbjergs borgmester og styregruppemedlem i GESEK Jesper Frost Rasmussen bl.a. er udpeget.

Der er under FRO netop annonceret en udmøntning på 100 mio. kr, som er øremærket til at styrke fyrtårnene i Nordjylland og Syddjylland. Argumentet for, at det er disse to landsdele, midlerne målrettes til, er, at vi er særligt udfordret af denne grønne omstilling – nordjyderne fordi de har en udfordring med CO2

udledning fra en af deres allerstørste virksomheder, Aalborg Portland – og Sydjylland fordi vi må vinke farvel til udvindingen af fossil energi i Nordsøen. Fristen på FRO fyrtårnsannonceringen er 24. august. Så henover sommeren vil der også på denne annoncering blive lavet en ansøgning med henblik på at styrke GESEK's aktiviteter yderligere. Sandsynligvis én samlet ansøgning med Energy Cluster Denmark som projektbærende organisation.

Udfordringen er her, at man fra Erhvervsstyrelsens side har skruet programmet sammen, så der maksimalt kan gives 50 % i gennemsnitlig støtte. Det vil sige, at vi for hver krone i projektbudgettet skal vi skaffe finansiering til 50 øre selv. Det er en udfordring, som vi p.t. har hovederne i blød over – men som vi også agter at tage op i dialogen med regeringen i partnerskabet. Ikke nødvendigvis fordi det kan ændres, men da det helt principielt virker som et noget uforståeligt krav, når det handler om at bygge helt nye erhvervsfyrtårne, der jo ikke er født med frie midler i ryggen.

Samarbejde som fundament

Der er således masser af gode muligheder for at styrke GESEK og fyrtårnet fremadrettet via projektmidler. Men jeg skal stadig understrege, at det ikke kan gøre det alene.

En base af frie midler i form af bidrag fra stat, kommuner og/eller virksomheder er nødvendig for at give fyrtårnet et solidt fundament at bygge ud fra. Men får vi det på plads, er potentialet også stort for at brage igennem som ikke bare dansk med også internationalt fyrtårn for grøn energi og sektorkobling.

Alt det andet har vi allerede. For med god opbakning til vores komité fra virksomheder, kommuner, region og organisationer er udgangspunktet rigtigt godt.

Vi oplever et glidende og godt samarbejde med de projektbærende organisationer Energy Cluster Denmark og Work-Live-Stay og også med Erhvervshus Sydjylland, som også er med til at trække det praktiske læs. Og efter det stiftende årsmøde i oktober sidste år har vi påbegyndt arbejdet i Komitéens styregruppe, som har haft to ordinære møder i 2023 samt et par kortere møder online i forbindelse med ansøgninger om funding.

Jeg vil gerne takke alle, der har været med til at få GESEK i gang med god energi og godt samarbejde. Jeg glæder mig til det videre byggeprojekt.

Tak for ordet!

